

8 клас

Урок №36

Дата:

**РІЗНОМАНІТНІСТЬ ТВАРИННОГО СВІТУ.
ЗАКОНОМІРНОСТІ ПОШИРЕННЯ ТВАРИННОГО СВІТУ В УКРАЇНІ.**

Мета: формувати знання про закономірності розповсюдження тварин, видовий склад основних фауністичних комплексів та тваринні ресурси України; з'ясувати основні напрямки збереження фауни країни; удосконалити навички роботи з тематичними картами; виховувати бережливе ставлення до тваринного світу України.

Обладнання: атлас, карта тваринного світу України, карта природних зон України, малюнки та фотографії представників тваринного світу України, Червона книга України.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати: учні навчаться:

- називати видовий склад тваринного світу України;
- характеризувати фауністичний склад лісів, луків, степів, боліт, водойм;
- розпізнавати види тварин, які занесені до Червоної книги України;
- аналізувати карту тваринного світу України;
- наводити приклади акліматизації та реакліматизації тварин;
- робити висновки щодо закономірностей поширення основних типів тваринного світу в Україні;
- оцінювати стан тваринних ресурсів та їхню роль у господарській діяльності людини.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Налаштування учнів на робочу атмосферу.

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

Методичний прийом «Географічний мікрофон»

Назвіть види рослин, характерні для нашої місцевості. До яких рослинних угруповань вони належать? Поясніть господарське значення рослинного світу України. Зробіть висновок про забезпечення України рослинними ресурсами. Опишіть, як господарська діяльність людини впливає на зміну рослинності. Наведіть приклади позитивного та негативного впливу. Запропонуйте доступні вам шляхи збереження рослинного світу України.

Реферативна доповідь з теми: «Рослини — релікти та ендеміки України».

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Проілюструйте прикладами взаємозв'язок між рослинним та тваринним світом.

IV. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні ми маємо нагоду з'ясувати, наскільки багатий та різноманітний тваринний світ України. Тваринний світ України — найбільш непомітна складова її природних багатств. Але від цього він не стає менш важливим для існування природи взагалі, адже навіть від маленької комашки можна провести ланцюжок залежності до рослин, а від них — до ґрунтів, кліматичних особливостей, водних запасів, геологічних процесів і, врешті-решт, до існування власне людини.

Були у матері-Природи
Дві донечки такої вроди:
Хто їх побачив хоч на мить,
Не зміг забути і розлюбить.
Голубооку звали Флора
У неї очі — наче зорі,
Завжди замріяна, тендітна,
Ласкава, ніжна і привітна.
А Фауна — швидка, як вітер,
Могла з птахами політати,
І за оленями стрибати,
І з білочками пустувати.
Обидві світ живий любили,
Тому його боготворили;
Тож вирішила мудра мати
В придане їм дарунки дати:
Мрійливій Флорі — світ рослинний,
А жвавій Фауні — тваринний,
Щоб берегли і доглядали,
Від всього злого захищали.
Живуть в легендах і понині
Живого світу дві богині.

Б. В. Завірюха

Учитель разом з учнями аналізує зміст вірша, формулює тему уроку.

V. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Методичний прийом «Nota bene» (замітка на полях)

1. Різноманітність тваринного світу

В Україні налічують понад 44 тис. видів тварин, серед них понад 1000 — найпростіших і плоских червів, близько 39 000 членистоногих, понад 270 риб, близько 350 птахів та понад 100 ссавців. Геологічна історія та господарська діяльність людини упродовж тривалого періоду освоєння території значно вплинула

на видовий склад тваринного світу, спричинила видові та чисельні зміни й навіть зникнення певних видів.

Методичний прийом «Розпізнай мене»

Учням демонструють малюнки тварин, що мешкали на території України, але зникли упродовж останнього часу: заєць-біляк, кулан, кречітка, кроншнеп тонкодзьобий, орел степовий, росомаха, сайга, соболь, стерв'ятник, тюлень-монах, тарпан, тур.

2. Закономірності розповсюдження тварин

Оскільки тварини здатні до міграцій, чітко визначити межі їхнього існування неможливо. Але загалом тваринний світ розповсюджений згідно законів зональності та поясності. Залежно від умов існування види тварин утворюють фауністичні угруповання, які відповідають основним рослинним угрупованням.

Методичний прийом «Картографічний практикум»

Робота з картою

За картами атласу простежте основні ареали фауністичних угруповань.

Методичний прийом «Nota bene» (замітка на полях)

Фауністичні угруповання — це групи видів тварин, які виникли в одному географічному регіоні та мають подібні умови існування.

3. Фауністичні угруповання

- **Лісове.** Поширене територією Полісся. Життя тварин пов'язане з умовами лісу, луків, боліт.

- **Лісостепове.** Південна межа йде з південного заходу на північний схід (аналогічно до рослинності). Водяться тварини лісової зони, до яких додаються види, пристосовані до степових умов.

- **Степове.** Переважають степові види, насамперед гризуни, птахи, колись у минулому були великі стада копитних.

- **Азональні.** Карпатське та гірського Криму з набором тварин, пристосованих до гірських типів рослинності, кліматичних умов. Заплавне поширене в заплавах великих річок, де тварини пристосовані до водних та лучних умов існування.

Методичний прийом «Географічна лабораторія»

Робота в групах. Клас об'єднується в чотири групи і, користуючись наявними джерелами інформації, досліджує фауністичні угруповання зазначених регіонів.

4. Тваринні ресурси

Тваринні ресурси — частина біологічних ресурсів певної території, представлених різними видами тварин для задоволення матеріальних та моральних потреб людини.

Методичний прийом «Nota bene» (замітка на полях)

Акліматизація (грецькою — до клімату) — пристосування організмів до нових умов існування.

Реакліматизація — це відновлення зниклих або вимерлих тварин з певного регіону.

Методичний прийом «Проблемне питання»

На вашу думку, якого захисту потребує тваринний світ?

5. Охорона тваринного світу

Знищення або зменшення кількості видів тварин на території України відбувається активними темпами внаслідок господарської діяльності людини. Водночас збільшилась кількість тварин-шкідників, завезених з інших територій, і тварин, що пристосувалися до мешкання поблизу людського житла. Основні заходи спрямовані на збереження середовища існування тварин, розмноження рідкісних та видів на межі зникнення, реакліматизацію раніше знищених видів, створення заказників і заповідників з метою охорони певних видів.

VI. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Методичний прийом «Бесіда»

- Назвіть видовий склад тваринного світу України.
- Схарактеризуйте фауністичний склад лісів, луків, степів, боліт, водойм.
- Перелічіть види тварин, які занесені до Червоної книги України.
- Наведіть приклади акліматизації та реакліматизації тварин.
- Зробіть висновки щодо закономірностей поширення основних типів тваринного світу в Україні та продемонструйте це на карті.
- Оцініть стан тваринних ресурсів та їхню роль у господарській діяльності людини.

Методичний прийом «Мандрівка в Інтернет»

Учням пропонують самостійно знайти в мережі Інтернет інформацію про діяльність заповідників та національних парків щодо охорони та відтворення тваринного світу України.

VII. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Яку інформацію ви вперше почули на сьогоднішньому уроці? Де ви застосовуватимете здобуті знання?

На розвиток яких галузей економіки України впливає наявність тваринного світу?

Тваринний світ України, до складу якого входять представники трьох природних зон, багатий та різноманітний. Охорона тваринного світу є справою не тільки природоохоронних органів, але й кожного громадянина України.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати § 29 підручника.
2. Тваринна символіка є дуже поширеною в різних країнах. Наприклад, кенгуру — символ Австралії, ведмідь — символ Росії, білоголовий орлан — символ США. Підготувати розповідь про тварин — символів нашої країни та її окремих регіонів або міст чи селищ.
3. Дослідження. Рослини і тварини, які походять з інших материків.